

OPERA JE JAKO VĚDA, MOUDRÁ A PRAVDIVÁ

Andrea Tögel Kalivodová & Josef Zámečník

OPERA JE JAKO VĚDA, MOUDRÁ A PRAVDIVÁ

O životním poslání, lásce k hudbě i rozhodnutích, která určují ten správný směr, si v prostředí krásné podzimní zahrady popovídali přední česká operní pěvkyně Andrea Tögel Kalivodová a prof. MUDr. Josef Zámečník, Ph.D., přednostu Ústavu patologie a molekulární medicíny 2. LF UK a FN Motol.

Odpovídá Andrea Tögel Kalivodová:

■ **Andreo, jak Vy jste se vlastně dostala ke zpěvu, byla jste talent už od malička?**

Vždycky jsem chtěla zpívat, od dětství to byla moje touha, můj dětský sen. Myslím, že už tak v pěti, šesti letech, když jsem slyšela hrát z rádia krásné písničky od Haničky Zagarové nebo Helenky Vondráčkové, jsem měla jasno. A rodiče brzy vycítili, že mám talent a cíleně mě podporovali. Ráda vzpomínám, jak když jsme v první třídě malovali obrázky, tak já měla na každém mikrofón v ruce. Jen jsem tenkrát ještě nevěděla, že to bude opera.

■ **...a jak se stalo, že jste zakotvila právě u opery?**

To se stalo tak, že jsem ráda chodívala v Brně do knihoven si půjčovat knížky a poslouchat hudbu a jednou jsem si právě v takové hudební knihovně poslechla Carmen. A když jsem pak uslyšela Habaneru, přišlo mi to moc krásné a úžasné

až jsem z toho měla husí kůži. To byl ten okamžik, kdy jsem pochopila, že opera bude moje poslání, takový osudový moment, kdy najednou víte, že to tak bude a nemáte sebemenší pochybnost. Já jsem věřící člověk takový ezoterik, v životě se hodně řídím intuicí a věřím, že mám nad sebou mnoho strážných andělů a že existuje někdo, kdo mě hlídá a určuje moje kroky. Mám v životě veliké štěstí.

■ **Je někdo, kdo Vás v životě inspiruje? Nejen třeba po profesní stránce, ale i po té osobní?**

Těch lidí, kteří mě inspirují je určitě celá řada. Po profesní stránce je to určitě Maria Callas, jejíž životopis mám nastudovaný od začátku až do konce. Byla to nádherná, inspirativní žena, přestože její soukromý život byl velice smutný, pohnutý a téměř až nenaplněný. Velmi mě ale inspirovala svou vytrvalostí, houževnatostí a neskutečnou pokorou k životu.

Zmínit musím také paní Gabrielu Beňáčkovou, kterou sleduji z dálky a musím říct, že ji nesmírně obdivuji. V neposlední řadě mě také inspiruje můj muž, který mě naučil spoustu reálných věcí do praktického života, protože my umělci můžeme mít nějaká ta vnuknutí, ale je také důležité je umět prakticky zpracovat a v tomto ohledu se s manželem opravdu skvěle doplňujeme a jsme v perfektní symbióze. A inspirací jsou pro mě samozřejmě i moje děti, aby byl člověk pořád lepším a lepším, aby byl trpělivý, empatický a měl pochopení. To je velmi důležité.

■ **Za svojí kariéru jste ztvárnila celou řadu rolí, která je Vaše oblíbená nebo kterou považujete za takovou svojí „životní“?**

Teď mám skutečně jednu oblíbenou roli a to je Ježibaba v Rusalce, protože to je moudrá žena s nadhledem, to se mi moc líbí. Ona ví, že lidská láska je nestálá a pomíjívá...a přestože je to vlastně pohádka, je tam spousta moudrosti, která se dá uplatnit i v dnešním běžném životě. Opera je taková - moudrá a pravdivá. Myslím, že řada režisérů se dnes snaží operu přiblížit i mladému publiku a to je dobře, právě proto, že často skrývá i nějaké to poučení. Další mají oblíbenou je dvojrole princezny Clarice a princezny Linetky v opeře Láska ke třem pomerančům od ruského skladatele Sergeje Prokofjeva. Clarice je extrémně expresivní, až bych řekla jemně afektovaná zlá intrikánka a Linetka je prostě líbezná čistá víla, která vyskočí z pomeranče. Moc mě baví tyhle herecké úkoly. No a samozřejmě Carmen, i když jsem si říkala, že už jí zpívat nebudu a přenechám to mladším kolegyním...ale jak už to tak bývá, když se člověk rozhodne a vnitřně se srovná s tím, že to pouští, přijdou režiséři a dirigenti a řeknou: „Andreo, ty to dělat prostě ještě musíš!“

■ **Jakou hudbu Vy ráda posloucháte?**

Určitě zlaté osmdesátky. Moc ráda poslouchám Laru Fabian, je to úžasná šansoniérka, zpívá anglicky, francouzsky, italsky, dokonce se podle ní učím některé texty. Ráda si poslechu také Karla Gotta, jsem sentimentální. A filmová muzika, velké orchestry...to mám moc ráda.

■ **Vy zpíváte často i ve světě, na jakém nejvzdálenějším místě jste zpívala? Kde se Vám třeba nejvíce líbilo?**

Tím nejvzdálenějším místem bylo určitě Japonsko. Japonci jako publikum jsou úžasní, mají moc rádi evropskou kulturu. Zpívala jsem také v Jižní Koreji. A takovým nejvýznamnějším místem byl asi Wiener Konzerthaus. Úžasné místo, na kterém jsem měla velkolepý krásný koncert Welcome to Unie.

■ **My se dnes setkáváme v krásné zahradě Vašeho domu, napadá mě, pečujete o zahrádku sama?**

Přiznám se, že ne. O zahradu pečuje můj muž, to všechno je jeho práce, on je velmi pracovitý člověk a je na to náležitě hrdý. Když jsme si dům koupili, celý prošel rekonstrukcí a musím říct, že jsme tu moc spokojeni. Ze začátku jsme si dokonce pěstovali brambory, práce na zahradě může být příjemný relax, ale bohužel na to nemám dost času.

■ **Co pro Vás znamená odpočinek a jak a s kým trávíte nejraději volné chvíle?**

Občas je fajn být jen sama se sebou, ale to se mi moc nedaří. Nejvíce energie člověk načerpá z přírody, ze stromů, z dialogů s vlastním já. A samozřejmě svůj čas ráda trávím s rodinou, se svými kluky a manželem.

Andrea Tögel Kalivodová - operní pěvkyně-mezzosopranistka

Oblíbený film: První mě napadne Forest Gump.

Oblíbená kniha: Na knihy mi bohužel moc nezbyvá čas, ale obecně mám ráda ty, které se týkají moudrosti života a cestopisy. Jednou z mých oblíbených je Řecký oheň o Marii Callas.

Nejkrásnější dovolená: Určitě, když jsme s mým mužem a kamarády projeli téměř celý Karibik - Martinique, Santa Lucia, Dominica. Po pěti letech jsme vyrazili s manželem bez dětí, ty hlídali moje rodiče, měli to náročné, ale zvládli to. Chodili jsme po horách, k vodopádům, nabilo nás to spoustou energie.

Nejsilnější životní vzpomínka: První, která mě teď napadla, je ze včerejšího večera. Četli jsme si s dětmi pohádku, nakoukl tam manžel a mě napadlo, že je krásné být spolu. To jsou takové nezapomenutelné zlomky štěstí, jako když jsme poprvé ve čtyřech slavili Vánoce nebo když jsme poprvé spali doma.

Životní motto: „Ať každý den stojí za to,“ a „Přes překážky až ke hvězdám“.

Co si neodpustíte: Kávu, čokoládu, každý den aspoň trošku myslet i na sebe a být na sebe laskavá a samozřejmě děti...

Odpovídá Josef Zámečník:**■ Pane profesore, Vy jste přednostou Ústavu patologie a molekulární medicíny. Patologie je obor, který má stále veřejnost tak trochu špatně zaškatulkovaný...**

Tak, jistě (smích)... S tím, že je náš obor částí veřejnosti vnímán spíše jako odnož pohřební služby je daný historicky. Ale snažíme se s tím bojovat. Naši předchůdci před více než dvěma stovkami let pitvami zemřelých začali definovat lidská onemocnění jako choroby orgánových systémů a buněk, čímž výrazně přispěli k rozvoji moderní medicíny tak, jak ji známe dnes. Ale už před mnoha desetiletími se patologové z piteven přesunuli do laboratoří, a hlavně k mikroskopům. Dnes jsme moderním diagnostickým oborem, který výrazně pomáhá živým pacientům, a to hlavně tím, že jim analýzou jejich tkání nebo buněk stanovuje diagnózu pro následnou léčbu. A v současnosti už naše nálezy ovlivňují i indikaci řady nádorových onemocnění pro moderní cílenou biologickou léčbu. Pitvu jako diagnostickou službu náš obor samozřejmě nabízí i dnes a stále má svoji důležitost. Ale pro představu - na našem ústavu ročně provedeme asi 150 pitev, ale živých pacientů, kterým přinášíme bioptickou (histologickou), cytologickou nebo molekulárně patologickou diagnózu je téměř 25 tisíc. Takže pitvy jsou pro moderní patologie zcela okrajovou činností.

■ Čím vším se ve skutečnosti Váš ústav zabývá a jak moc je důležitý pro ostatní obory?

Jak už jsem naznačil, patologie se jako diagnostický obor věnuje tkáňové a buněčné diagnostice. Dnes nejen na úrovni mikroskopické, ale stále více na úrovni molekulární a genetické. Je-li pacientovi odebrán vzorek tkáně (biopsie - například chirurgicky nebo endoskopicky) nebo buňky (cytologie - například stěrem nebo punkcí), diagnózu onemocnění, často onkologického, stanovuje mikroskopickou analýzou právě patolog (někdy nás ale raději nesprávně skrývají pod pojem histologie). Dnes už umíme testovat nádory na proteinové úrovni nebo na úrovni nukleových kyselin na přítomnost některých molekulárních změn, které nám řeknou, zda a jestli vůbec bude daný pacient reagovat na určitou cílenou léčbu. To sice náš obor oproti nedávné historii výrazně prodražuje, na druhou stranu je lepší tyto analýzy provést, než podáte pacientovi velmi nákladnou léčbu, která mu ale k ničemu není. Tato nová oblast našeho oboru se jmenuje prediktivní patologie. Na rozdíl od některých diagnostických oborů, kde analýzu hlavně tělních tekutin provádějí převážně strojově a výsledkem bývá číslo, jsme z velké části závislí na svých očích, na svém vzdělání a úsudku, a na ruční práci histologických laborantů, kteří jsou našimi velmi cennými partnery. Interpretujeme krásné obrazy v mikroskopu s často nehezským příběhem

pacienta a jeho laboratorními nálezy s cílem mu pomoci stanovením správné diagnózy.

■ Kdy Vy jste se pro obor rozhodl a co Vás k tomu vedlo?

Podvědomě jsem se asi rozhodl už ve třetím ročníku na lékařské fakultě, když jsem obor studoval. Ohromilo mě, že to je něco úplně jiného, než jsem myslel, a vím, že jsem tehdy svým kamarádům u vína nadšeně vyprávěl, co všechno patologové umějí a dělají pro pacienty, a ti to vůbec nevědí! No, ale nakonec jsem si před promócí našel místo v klinickém oboru. Když jsem to těm stejným kamarádům tehdy v hospodě sděloval, položili mi otázku, která změnila můj život. A to, že nechápou, proč nejdu dělat, co mě na škole nejvíc bavilo. Tak mi došlo, že bych měl jít dělat to, co se mi při studiu nejvíc líbilo (i když to z obecného pohledu možná nezní nejlíp) a dodnes nelituji.

■ Co říkají lidé na to, když řeknete, že jste patolog? Zažil jste třeba nějakou úsměvnou reakci?

Mám radost, že očekávaného upřímného zděšení při prvním kontaktu s patologem mezi lidmi v průběhu času ubývá, což snad souvisí s naší snahou práci patologů formou osvěty veřejnosti ukazovat a vysvětlovat. No, úsměvné reakce... jedna redaktorka se mě v rozhlase po hodině vysvětlování práce patologů zeptala, jestli by nebylo ekologičtější zemřelé místo spalování v krematoriu kompostovat. Ono to ale vlastně vůbec úsměvné nebylo...

■ Kromě diagnostické práce v nemocnici také vyučujete na lékařské fakultě. Je mezi mladými lidmi zájem o tento obor?

Úloha akademické patologie v kurikulu lékařské fakulty je trochu jiná než úloha diagnostické patologie v nemocnici. Patologie na fakultě je poměrně náročným oborem, kdy studentům v polovině studia ukazujeme proč a jak vznikají všechny lidské choroby, jak choroby vypadají na pacientovi i v jeho tkáních, i jak se vše může zkomplikovat. Akademická patologie je naukou o chorobách (pathos - řec. choroba, utrpení; logia - řec. nauka, studium). Mám velkou radost, že mezi mediky má zájem o náš obor rostoucí tendenci a mnoho z našich současných lékařů jsou našimi bývalými studenty. Potřebovali bychom ale, aby byl ten nárůst zájmu o obor mezi mladými lékaři ještě výraznější.

■ Cítíte se být více lékařem nebo učitelem?

Mám v práci dokonce tři role - kromě lékaře a učitele je to ještě vědec. Co v tomto mixu zrovna převládá závisí na ročním období a dalších okolnostech. Život v této trojediné roli je ale velmi pestrý.

■ V jednom rozhovoru jste říkal, že jste se jako malý učil hrát na klavír. Stále hrajete?

Kvalita mé aktuální hry na klavír reflektuje roky necvičení, proto tuto skutečnost před okolím už spíše tajím... a žasnu, kde jste se to dozvěděla (smích).

■ Také máte rád operu. Která je Vaše oblíbená a proč?

To, že můj mozek dobře reaguje na operu, jsem zjistil už za studií, kdy jedna moje spolužačka a dobrá kamarádka pracovala zároveň jako zpěvačka ve Státní opeře. Strávil jsem tam s ní na zkouškách desítky hodin. Časem jsem se naučil, co pustit svým neuronálním sítím, když jsem unavený, když jsem smutný, nebo naopak když se potřebuji zklidnit. Krásných oper znám mnoho, ale kdybych měl vybrat favorita tak určitě Čajkovského Evžena Oněgina nebo Pucciniho Turandot. Mou nejoblíbenější operou, ve které úžasně zpíváte titulní roli, je ale jednoznačně Carmen!

■ Kde vidíte budoucnost Vaší profese?

Diagnostika v patologii se bude určitě i nadále posouvat hlouběji na molekulární úroveň a náš obor bude v budoucnu hrát větší roli při indikaci moderní léčby a při monitorování průběhu léčby onemocnění. Na druhou stranu, mikroskopy z oken vyhazovat určitě nebudeme, morfologické vyšetřování tkání a buněk nám zcela jistě zůstane i v budoucnu. Je jasné, že do našeho oboru určitě vstoupí další moderní technologie s využitím například umělé inteligence. Na to se těším a ačkoli netuším, jak náš obor bude vypadat za dvacet let, budu se snažit vést náš ústav tak, abychom byli na nové výzvy v budoucnu dobře připraveni.

prof. MUDr. Josef Zámečník, Ph.D. - přednosta Ústavu patologie a molekulární medicíny 2. LF UK a FN Motol

Oblíbený film: Někdo to rád horké

Oblíbená kniha: Malý princ

Nejkrásnější dovolená: roadtripy po amerických národních parcích

Nejsilnější životní vzpomínka: Asi by to tady chtělo něco pěkného, ale upřímně (když už se tedy ptáte) - úplně nejsilnější životní vzpomínku mám na moment, když mě na kongresu v argentinské Mendoze okradli o všechny věci včetně pasu, a já jsem stál na druhé straně zeměkoule a neměl jsem nic... vůbec nic. Ale naučil jsem se tam pak díky tomu plno užitečných věcí!

Životní motto: Kdo chce stavět vysoké věže, musí se dlouho věnovat základům!

Co si neodpustíte: ranní kávu

foto na obálce: Andrea Kalivodová v šatech Aleny Wilson

foto k rozhovoru: Andrea Kalivodová ve volnočasovém oblečení Escada

